

TOOTJAORGANISATSIOONID JA KALANDUSTOODETE ÜHINE TURUKORRALDUS

Kalandus- ja vesiviljelustoodete ühine turukorraldus oli ühise kalanduspoliitika (ÜKP) kõige esimene komponent. Kalandussektori hiljutise kriisi tingimustes jäi selle tegevusulatus piiratuks, arvestades selle sekkumismehhanismide olemust ja neile eraldatud nappe rahalisi vahendeid. Seetõttu võeti ette põhjalik reform, millega sätestati alates 2014. aastast ühise turukorralduse ja kogu ühise kalanduspoliitika jaoks uued alused. Läbivaadatud ühise turukorraldusega parandatakse turujärelevat ning toiduohutust ja tarbijate teavitamist, mis aitab edendada piirkondade kohaliku toodangu turustamist.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikkel 42 ja artikli 43 lõige 2.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1379/2013 kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000.

EESMÄRGID

Kalandus- ja vesiviljelustoodete ühine turukorraldus tagab hinna- ja sekkumissüsteemi liidu kalandustoodete turu reguleerimiseks. Selle eesmärgid on järgmised:

- parandada pakkumise ja nõudluse vahelise tasakaalustamatuse halvimaid tagajärgi;
- stabiliseerida hindu, et tagada kaluritele miinimumsissetulek;
- edendada ühenduse kalalaevastiku üldist konkurentsivõimet maailmaturgudel.

Ühise turukorralduse vahendid on:

- liidupoolne turult kõrvaldamine;
- kalandustoodete ülekandmine;
- tootjaorganisatsioonide läbiviidavad iseseisvad turult kõrvaldamised ja ülekandmised, sh kindlasummalised preemiad ja hüvitised;
- eraviisiline ladustamine;

- tuunikala suhtes kohaldatav erikord.

Kõik need mehhanismid on suunatud tootjaorganisatsioonidele. Viimastest enamik asub seitsmes liikmesriigis: Hispaanias, Itaalias, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis, Saksamaal, Portugalis ja Madalmaades. Tootjaorganisatsioonid leidub peamiselt kalanduse kohalikul tasandil, vähemal määral rannakalapüügi ja vesiviljeluse sektoris ning nende eesmärk on oma tooteid paremini turustada. Sel eesmärgil võivad nad kasutada järgmisi meetmeid:

- tootmise kavandamist ja selle nõudlusega vastavusse viimist, eelkõige püügikavade rakendamise teel;
- tarnete ühtekoondamist;
- hindade stabiliseerimist;
- säästva kalapüügi meetodite edendamist.

Sekkumiskulud on pidevalt vähenenud, enamasti tänu sellele, et vähenevad kulutused rakenduskavade hüvitistele ja liidupoolsetele turult kõrvaldamistele, mis on olnud üks kõige enam kasutatud sekkumismehhanisme. Liidupoolse turult kõrvaldamise asemel on kõige kulukamaks muutunud kalandustoodete ülekandmine.

Varude seisund ja kütusehindade tõus võivad lähiajal ühise turukorralduse süsteemi sekkumisi piirata. Liikmesriikidest on ühise turukorralduse vahendeid kõige rohkem kasutanud Prantsusmaa, Hispaania, Portugal ja Iirimaa. Iirimaa on nende kasutamine vähenenud, kuid ülejäänud kolmes liikmesriigis kasvanud. Teistest liikmesriikidest kasutavad Ühendkuningriik, Taani, Saksamaa, Rootsi, Itaalia ja Belgia samuti ühise turukorralduse sekkumismeetmeid, kuid nende kulutused on nelja eelnimetatud liikmesriigi omadest märksa väiksemad.

Kalandussektori arengu edendamiseks võivad rühmitused, kuhu kuuluvad tootmis-, turustamis- ja töötlemissektori esindajad, taotleda liikmesriikidelt enda tunnustamist tootmisharudevaheliste organisatsioonidena. Liikmesriigid võivad komisjoni kontrolli all sellise tunnustuse anda. Praegu on tunnustatud vaid nelja tootmisharudevahelist organisatsiooni ning need tegutsevad riiklikul tasandil. Need on Comité Interprofessionnel des Produits de l'Aquaculture, C.I.P.A. (Prantsusmaa), INTERATÚN (Hispaania), AQUAPISCIS (Hispaania) ja O.I. FILIERA ITTICA (Itaalia).

ÜKP 2014. aasta reformi raames peeti vajalikuks ühise turukorralduse ulatuslikku reformimist, nii et turusuunitlusega vahendid aitaksid otseselt või kaudselt ÜKP peamisi eesmärke täita. Ettepanekus võtta vastu määrus kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta ([COM\(2011\)0416](#)) esitatud uue ühise turukorralduse raames tahetakse ülepüügi ja mittesäästvate püügimeetodite probleemi lahendamiseks ning üksnes mahul põhinevatest tootmisstrateegiatest loobumiseks toetada:

- sektori korraldust, tootjaorganisatsioonide volituste suurendamist ning juurdepääsuõiguste ja tootmis- ja turundustegevuse kui ÜKP põhielementide ühist haldamist nende poolt;
- turumeetmeid, mis tugevdavad kalandus- ja vesiviljelussektori tootjate läbirääkimispositsiooni, parandavad turukriiside prognoosimist, ennetamist ja ohjamist ning suurendavad turu tõhusust ja läbipaistvust;

- ühiseid turustusnorme, millega kehtestatakse ELis müüdavate kalatoodete standardnäitajad ja mida kohaldatakse kooskõlas kaitsemeetmetega, et edendada kvaliteetseid tooteid pakkuvat läbipaistvat siseturgu;
- säästvate püügimeetoditega seotud turustiimuleid ja -toetusi; säästva tootmise, tarnimise ja tarbimise alaseid partnerlusi; sertifitseerimist (ökomärgised), müügiedendust ja tarbijate teavitamist;
- saagi vette tagasi laskmisega seonduvaid täiendavaid turumeetmeid;
- turuteavet: komisjon on asutanud Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete turu seireüksuse, et muuta turgu läbipaistvamaks ja tõhusamaks.

VÄIKESMAHULISE KALAPÜÜGI TOOTJAD

Väikesemahulise kalapüügi ELi määratluses^[1] viidatakse kalalaevadele, mille üldpikkus on alla 12 meetri, mille igapäevane tööaeg on alla 24 tunni ning mis ei kasuta veetavaid püügivahendeid.

2013. aastal oli ELi 17 liikmesriigis 232 tootjaorganisatsiooni, neist 188 väikesemahulise kalapüügi omad. Kõige rohkem on väikesemahulise kalapüügi tootjaorganisatsioone Itaalias (39), järgnevad Hispaania (33), Prantsusmaa (24) ja Ühendkuningriik (21). Läbivaadatud ühine turukorraldus annab väikesemahulise kalapüügi tootjatele hea võimaluse saada turule parem juurdepääs ning konkureerida edukalt imporditud või tööstusliku püügi toodetega. Ühise turukorralduse eesmärkide ja struktuuri raames saab võtta mitmesuguseid meetmeid, näiteks töötada ELis välja statistiliste andmete pank väikesemahulise kalapüügi jaoks, asutada ja toetada jätkuvalt turundusühendusi, luua väikesemahulise kalapüügi logo, koostada väikesemahulise kalapüügi kalurite kaasamise kriteeriumid ning korraldada väikesemahulise kalapüügi toodete erimärgistust ja reklaamikampaaniaid. Lõppeesmärk on anda tarbijatele võimalus osta värsked, ohutuid ja säästvaid tooteid ning tagada kohalikele väikesemahulise kalapüügi kaluritele vastuvõetav sissetulek.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Koos ühise kalanduspoliitika reformitud põhimääruse vastuvõtmisega ning uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga on ühine turukorraldus Euroopa kalandussektori viimase reformi nurgakivi.

Kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse õigusakt kuulub seadusandliku tavamenetluse alla, mis tähendab, et nõukogul ja parlamendil on selle vastuvõtmisel jagatud pädevus.

Õigusakti tekstis viidatakse mitmetele delegeeritud õigusaktidele ja rakendusaktidele^[2]. Nende näol on tegemist teiseste õigusaktidega^[3], mida on vaja põhiõigusakti kohaldamiseks. Komisjonil kui ELi peamisel täidesaatval organil on pädevus õigusakt vastu võtta, samal ajal kui Euroopa Parlamendil ja nõukogul on kaasseadusandjatena

[1]Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, artikli 3 lõike 2 punkt 14, ELT L 149, 20.5.2014, lk 1.

[2]„Euroopa Liidu õigusaktid“, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3Aai0032>

[3]https://ec.europa.eu/info/amending-and-supplementary-acts-0_en

volitused kontrollida^[4] teisest õigust, lähtuvalt sellest, kuidas nad põhiõigusakti tõlgendavad. Komisjon esitab enne 2022. aasta lõppu Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ühise turukorralduse määruse kohaldamise tulemuste kohta.

Uurimused kalanduskomisjonile:

- Sisepoliitika peadirektoraadi 15. aprilli 2016. aasta uurimus „Väikesemahulise kalapüügi turud: väärtusahel, edendamine ja märgistus“^[5]
- Sisepoliitika peadirektoraadi 16. septembri 2013. aasta uurimus „Kalandus- ja vesiviljelustoodete impordi vastavus ELi õigusaktidele“^[6]
- Euroopa Parlamendi raamatukogu infotund 7. septembril 2012: „Ühise kalanduspoliitika reformimine“^[7]

Hiljuti võttis Euroopa Parlament vastu järgmised kaks vaadeldava valdkonna suhtes asjakohast resolutsiooni:

- 29. mai 2018. aasta resolutsioon väärtusahela optimeerimise kohta ELi kalandussektoris^[8];
- 30. mai 2018. aasta resolutsioon kontrollimeetmete rakendamise kohta, et teha kindlaks kalandustoodete vastavus ELi turule juurdepääsu kriteeriumitele^[9].

Priit Ojamaa
05/2019

[4] „Tõhusam seadusandlus: küsimused ja vastused uute delegeeritud õigusaktide kohta“, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=en&type=IM-PRESS&reference=20100323BKG71187>

[5] http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573443/IPOL_STU%282016%29573443_EN.pdf

[6] http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/etudes/join/2013/513968/IPOL-PECH_ET%282013%29513968_EN.pdf

[7] http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2012/120339/LDM_BRI%282012%29120339_REV1_EN.pdf

[8] Vastuvõetud tekstid, [P8_TA\(2018\)0210](#).

[9] Vastuvõetud tekstid, [P8_TA\(2018\)0223](#).

